

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3832/2023
29.05.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Драгане Бољевић и Јасмине Симовић, чланова већа, у парници из радног односа тужиле АА из ..., коју заступа Душанка Шокић Стаменковић адвокат из ..., против тужених „Железнице Србије“ а.д. Београд и Акционарског друштва за управљање јавном железничком инфраструктуром „Инфраструктура железнице Србије“, ради исплате, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 281/23 од 07.04.2023. године, на седници одржаној 29.05.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиле и **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 281/23 од 07.04.2023. године у ставу првом, другом и четвртном изреке тако што се **ОДБИЈАЈУ** као неосноване жалбе тужених и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П1 369/22 од 23.06.2022. године у ставу трећем, четвртном и шестом изреке, а захтев туженог Акционарско друштво за управљање јавном железничком инфраструктуром „Инфраструктура железнице Србије“ за накнаду трошкова поступка по жалби одбија.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужени да на име трошкова ревизијског поступка исплате тужилји укупан износ од 58.000,00 динара, од чега 14.755,20 динара тужени „Железнице Србије“, а 43.244,80 динара тужени „Инфраструктура железнице Србије“, оба у року од осам дана од достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 369/22 од 23.06.2022. године, „основни“ тужбени захтев (постављен у вишим новчаним износима) одбијен је - у односу на обојицу тужених за период од 01.12.2014. до 31.08.2015. године за накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора (став први изреке), а у односу на туженог „Инфраструктура железнице Србије“ за период од 01.09.2015. до 31.12.2017. године за накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора (став други изреке), све у појединачно опредељеним новчаним износима и са законском затезном каматом, како је наведено у тим ставовима изреке.

„Евентуални“ тужбени захтев (постављен у нижим новчаним износима) усвојен је за период од 01.12.2014. до 31.08.2015. године у односу на туженог „Железнице Србије“ за накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора (став трећи изреке) а у односу на туженог „Инфраструктура железнице Србије“ за период од 01.09.2015. до 31.12.2017. године за накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора (став четврти изреке), све у појединачно опредељеним новчаним износима и са законском затезном каматом, како је наведено у тим ставовима изреке. Одбијен је „евентуални“ тужбени захтев којим је тражено да се за период од 01.12.2014. до 31.08.2015. године тужени солидарно обавезу на исплату трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора (став пети изреке), све у појединачно опредељеним новчаним износима и са законском затезном каматом како је наведено у том ставу изреке.

Ставом шестим изреке, обавезани су тужени да солидарно накнаде тужиљи трошкове парничног поступка у износу од 157.830,00 динара са законском затезном каматом извршности до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 281/23 од 07.04.2023. године, ставом првим изреке, преиначена је означена првостепена пресуда у усвајајућем делу, тако што је одбијен „евентуални“ тужбени захтев за накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора у односу на туженог „Железнице Србије“ за период од 01.12.2014. до 31.08.2015. године и у односу на туженог „Инфраструктура железнице Србије“ за период од 01.09.2015. до 31.12.2017. године. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка из става шестог изреке првостепене пресуде, тако што је одбијен захтев тужиље да јој тужени солидарно накнаде трошкове првостепеног поступка, као и захтеви тужених за накнаду трошкова првостепеног поступка. Ставом трећим изреке, одбачена је као недозвољена жалба туженог „Железнице Србије“ изјављена у односу на четврти став изреке првостепене пресуде. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужиља да туженом „Инфраструктура железнице Србије“ накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 26.860,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља је благовремено изјавила ревизију, побијајући другостепену пресуду у ставу првом, другом и четвртм изреке, због битних повреда одредаба парничног поступка учињених пред другостепеним судом и погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи на основу члана 404. Закона о парничном поступку.

О ревизији тужиље није било потребе да се одлучује као о изузетно дозвољеној, у смислу члана 404. Закона о парничном поступку, јер тужиља ревизијом побија пресуду којом је другостепени суд преиначио првостепену пресуду и одлучио о захтевима странака, па је у таквом случају ревизија увек дозвољена сагласно члану 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23 – у даљем тексту: ЗПП).

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужиље основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је до краја августа 2015. године била у радном односу код туженог „Железнице Србије“. Почев од 01.09.2015. године тужила је у радном односу код туженог „Инфраструктура железнице Србије“, на основу анекса уговора о раду од 28.08.2015. године којим је уговорено да тужила има право на плату и друга примања из радног односа у складу са Колективним уговором за „Железнице Србије“ од 24.03.2015. године. Наведеним колективним уговором (примењује се и на запослене које је преузео тужени „Инфраструктура железнице Србије“) није прописано, као ни другим актима тужених, да се накнада трошкова за исхрану у току рада и регрес за годишњи одмор посебно исказују у номиналном износу. Обрачунске листе не садрже податке из којих би се могло закључити да је у вредности једног радног часа садржан и износ трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

Тужени „Инфраструктура железнице Србије“ а.д. основан је (са још два привредна друштва) у поступку статусне промене туженог „Железнице Србије“ АД (издвајање уз оснивање). Према плану ове статусне промене, тужени „Железнице Србије“ наставља да постоји с тим што део својих права и обавеза преноси на три новооснована привредна друштва, која преузимају и запослене. Привредна друштва - учесници статусне промене закључили су 24.06.2016. године Протокол о усвајању информације о спроведеном поступку статусне промене привредног друштва „Железнице Србије“, којим је прихваћено почетно стање у пословним књигама учесника на дан 10.08.2015. године.

С обзиром да Колективни уговор од 2015. године не садржи конкретну регулативу на основу које би била утврђена висина предметних накнада, висина спорних накнада утврђена је вештачењем према параметрима из раније важећих колективних уговора у две варијанте - према параметрима из члана 2. КУ о изменама и допунама ранијих КУ („Службени гласник РС“, бр. 7/2000) и према параметрима из члана 157. КУ („Службени гласник РС“, бр. 37/95) .

Тужила је истакла, у смислу члана 197. став 2. ЗПП, два тужбена захтева (иако оба представљају новчано потраживање), тако што је исплату накнада захтевала најпре у вишем износу, а за случај да суд нађе да тужили не припада накнада трошкова у тим износима, захтевала је исплату накнада у нижим износима.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом чланова 104. став 1, 105. став 1. и 118. став 1. тачке 5. и 6. Закона о раду усвојио евентуални тужбени захтев и обавезао сваког од тужених на исплату спорних потраживања насталих у периоду када је тужила била у радном односу код њих. По становишту тог суда, означеним законским одредбама тужили је признато право на тражене накнаде које у општем акту - Колективном уговору за „Железнице Србије“ од 30.11.2002. године са Анексом од 26.07.2006. године и Колективном уговору од 24.03.2015. године нису конкретизоване одређивањем параметара на основу којих се њихова висина може издвојити из вредности радног часа, нити су посебно исказане у обрачунским листама њене зараде. Због тога је и обавезао тужене на њихову исплату у висини утврђеној вештачењем, коришћењем критеријума из Колективног уговора за ЈЖТП „Београд“ од 1995. године. Тужбени захтев којим је тражено да се тужени „Инфраструктура железнице Србије“ обавезе на солидарну исплату утужених потраживања насталих пре статусне промене туженог „Железнице Србије“ и његовог оснивања, суд је одбио са образложењем да је у складу са протоколом од 24.06.2016. године обавеза исплате ових накнада само обавеза друштва преносиоца.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду у делу којим је тужиљин захтев усвојен, тако што га је одбио. По становишту тог суда, сагласно члану 118. став 1. Закона о раду тужиља накнаду спорних трошкова остварује у складу са општим актом и уговором о раду, као део основне зараде, јер је колективним уговором друштва преносиоца било предвиђено да су оне урачунате у вредност радног часа, при чему су без значаја околности да се не може утврдити обим у којем ове накнаде учествују у обрачунској вредности радног часа и да њихова висина није посебно исказивана у обрачунским листама тужиоаче зараде.

По становишту ревизијског суда, основано се ревизијом тужиље указује да је другостепени суд погрешно применио материјално право када је одлучивао о обавези тужиљиних послодаваца да јој исплате предметне накнаде.

Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05) прописано је право запосленог на накнаду трошкова у вези са радом (члан 118), а Законом о изменама и допунама Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 61/05, који се примењује од 01.01.2006. године) и право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора (члан 118. став 1. тачке 5. и 6), који морају бити исказани у обрачунској листи за све запослене (члан 121). Послодавцу је од 01.01.2006. године остављена могућност да својим актима о расподели зараде уговори мањи или већи износ накнаде трошкова за топли оброк и регрес од оног који је одређен Општим колективним уговором и Законом о раду, али само уколико је донета одлука којом је предвиђена висина тих накнада.

Колективним уговором за „Железнице Србије“ а.д. („Службени гласник Железница Србије“, бр. 4 од 24.03.2015. године), чије се одредбе о обрачуну и исплати зараде, накнаде зараде и осталих примања запослених примењују од 01.02.2015. године, било је прописано да је у вредност радног часа за обрачун и исплату зараде укључена месечна вредност за исхрану у току рада и вредност 1/12 регреса за коришћење годишњег одмора (члан 57. став 2).

Врховни суд сматра да право из наведене одредбе Колективног уговора није конкретизовано, односно да се из овако утврђене вредности радног часа не може утврдити који износ представља накнаду трошкова исхране и регреса, јер она није одређена у номиналном износу, ни анексом, а ни у обрачунским листама за исплату зараде тужиоцу. Осим тога, износи накнада трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора морају бити одређени линеарно за све запослене, што значи да ови трошкови морају бити накнађени свим запосленима у истом износу, без обзира на њихову стручну спрему, звање и радно место. Због тога се не може прихватити правно становиште другостепеног суда да је вредност ових трошкова урачуната у вредност радног часа, без одређивања висине накнаде у номиналном износу, јер у том случају висина накнаде за исхрану и регрес не би била иста за све запослене, већ би директно зависила од висине коефицијента за конкретно радно место, односно била би у директној сразмери са коефицијентом радног места, што није правилно. Уз то, у конкретном случају тужени у току поступка нису доставили суду акт којим је одређена висина тражених накнада, нити су износ накнада трошкова за исхрану у току рада и регрес номинално исказали у платним листама тужиље, све супротно својим дужностима прописаним Законом о раду. Из наведеног произлази закључак да акт о износу ових накнада није ни донет и да су у погледу исплате наведених накнада за спорни период законске одредбе примењиване на штету тужиље.

Наведене околности не искључују право тужиље на исплату тражених накнада. Пошто колективним уговором који се примењивао у спорном периоду није извршена конкретизација права у погледу одређивања износа накнаде предметних трошкова, висина ових накнада има се одредити према критеријумима из ранијег колективног

уговора који је садржао механизам за конкретизацију овог права. Тужени, као послодавци тужиље, дужни су да јој исплате накнаду трошкова исхране у току рада и регреса за оно време које је тужиља била код њих у радном односу. Због тога су у том делу основани наводи ревидента о погрешној примени материјалног права. Висина ових накнада има се одредити према критеријумима из претходно важећег Колективног уговора за ЈЖТП „Београд“ од 1995. године, како је то правилно закључио првостепени суд, прихвативши другу варијанту налаза и мишљења судског вештака.

Имајући у виду напред наведено, Врховни суд је применом члана 416. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке, па је преиначио пресуду другостепеног суда, тако што је одбио жалбе тужених и потврдио првостепену пресуду у делу којим је усвојен тужбени захтев и у делу одлуке о трошковима парничног поступка, док је захтев туженог „Инфраструктура железнице Србије“ за накнаду трошкова жалбеног поступка одбио.

Одлука о трошковима поступка, садржана у другом ставу изреке, донета је применом члана 165. став 2. у вези с чл. 153. став 2. и 154. ЗПП, с обзиром на успех странака у овом спору.

Тужиљи припада право на накнаду трошкова ревизијског поступка у укупном износу од 58.000,00 динара од чега 18.000,00 на име састава ревизије и по 20.000,00 динара на име судске таксе на ревизију и одлуку по ревизији колико је тужиља трошковником тражила. Тужени нису солидарни дужници и зато су, сагласно члану 160. став 1. ЗПП дужни да надокнаде тужиљи ове трошкове сразмерно свом уделу у предмету спора. У конкретном случају, удео туженог „Железнице Србије“ у предмету спора је 25,44%, а удео туженог „Инфраструктура железнице Србије“ је 74,56%, па је сходно томе тужени „Железнице Србије“ дужан да тужиљи накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 14.755,20 динара, а тужени „Инфраструктура железнице Србије“ у износу од 43.244,80 динара.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**